

Бібліометричний аналіз дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності в Україні

Ivanova, Maiia; Ivanov, Yurii

Veröffentlichungsversion / Published Version
Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Ivanova, M., & Ivanov, Y. (2019). Бібліометричний аналіз дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності в Україні. *Path of Science*, 5(6), 2001-2016. <https://doi.org/10.22178/pos.47-2>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more Information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Бібліометричний аналіз дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності в Україні

Bibliometric Analysis of Dissertation Research on Intellectual Property Rights in Ukraine

Майя Іванова¹, Юрій Іванов²

Maiia Ivanova, Yurii Ivanov

¹ *V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*

3 Holosiivskiy ave., Kyiv, 03039, Ukraine

² *National Academy of Internal Affairs*

1 Solomyanska Square, Kyiv, 03035, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.47-2](https://doi.org/10.22178/pos.47-2)

JEL Classification: [O34](#)

Received 22.05.2019

Accepted 20.06.2019

Published online 25.06.2019

Corresponding Author:

Maiia Ivanova

ivanova.maya.v@gmail.com

Анотація. Сучасне суспільство характеризується широкомасштабним розповсюдженням об'єктів права інтелектуальної власності. У статті проаналізовано стан дисертаційних досліджень з проблем інтелектуальної власності, які проводились в Україні з часів незалежності до теперішнього часу. Актуальність дослідження обумовлена тим, що результати інтелектуальної діяльності визначають стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни. Складовими інтелектуальної діяльності виступає інтелектуальний капітал, що втілений у вигляді досвіду, знань, навичок, кваліфікації особи. Зростання ролі й значення інтелектуальної діяльності в соціальних відносинах суспільства зумовлює необхідність розв'язання основних проблемних питань: нормативно-правове забезпечення інтелектуальної діяльності; раціональне використання результатів інтелектуальної діяльності; ефективна охорона об'єктів права інтелектуальної власності, захист прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Надійні гарантії набуття та захисту права інтелектуальної власності є невід'ємним атрибутом державності кожної цивілізованої країни.

Одним із джерел висвітлення стану вивчення будь-якої справи, надання висновків та рекомендації по вирішенню проблемних питань, виступають дисертаційні дослідження. У статті здійснено аналіз кількісного розподілу дисертаційних досліджень з питань інтелектуальної власності за науковими спеціальностями, науковими установами, в яких проводився їх захист. Виявлено, що питома вага дисертаційних досліджень з проблем інтелектуальної власності по юридичним наукам складає 77 %, по економічним, відповідно – 19 %, по іншим наукам – 4 %. Серед юридичних наук, за спеціальністю 12.00.03 захищено 60 % дисертацій; за спеціальністю 12.00.07 – 19 %; за спеціальністю 12.00.04 – 6,8 %; за спеціальністю 12.00.08 – 5,0 %; за спеціальністю 12.00.09 – 3,6 %; за спеціальністю 12.00.01 – 2,2 %; за спеціальністю 12.00.11 – 1,8 %; за спеціальністю 12.00.02 – 0,4 %; за спеціальністю 12.00.05 – 0,4 %; за спеціальністю 12.00.12 – 0,4 %. Серед дисертаційних досліджень економічного напрямку з права інтелектуальної власності, найбільше було захищено робіт зі спеціальності 08.00.04 – 32,7 %; зі спеціальності 08.00.01 – 21,8 %; зі спеціальності 08.00.03 – 12,8 %; зі спеціальності 08.00.02 – 7,3 %; зі спеціальності 08.00.09 – 7,3 %; зі спеціальності 08.01.01 – 5,5 %; зі спеціальності 08.00.07 – 3,6 %; зі спеціальності 08.00.08 – 3,6 %; зі спеціальності 08.05.01 – 3,6 %; зі спеціальності 21.04.01 – 1,8 %.

Ключові слова: право інтелектуальної власності; бібліометрія; документопотік; бібліотека.

© 2019 The Authors. This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 License

Abstract. Modern society is characterized by the widespread distribution of objects of intellectual property rights. The article analyzes the state of dissertation research on intellectual property issues which has been conducted in Ukraine since the time of proclamation of its independence and to the present days. The topicality of the study is due to the fact that the results of intellectual activity determine the strategy and tactics of socio-economic development of any country. The components of intellectual activity are the intellectual capital, embodied in the form of experience, knowledge, skills, qualification of a person. The growth of the role and importance of intellectual activity in the social relations of the society necessitates the solution of the main problem issues: the normative and legal support of intellectual activity; rational use of the results of intellectual activity; effective protection of objects of intellectual property rights, protecting the rights of subjects of intellectual property rights. Reliable guarantees of acquiring and protecting intellectual property rights are an integral part of the statehood of each civilized country.

One of the sources of highlighting the study of any case is the provision of conclusions and recommendations for solving problem issues, dissertation researches. The article analyzes the quantitative distribution of dissertation research on intellectual property issues according to scientific specialties, scientific institutions, in which they were defended. It was found out that the proportion of dissertation research on intellectual property problems in legal sciences is 77 %, in economic sciences, respectively, 19 %, in other sciences - 4 %. Among legal sciences, 60 % of scientific theses have been defended on specialty 12.00.03; respectively, 19 % - on specialty 12.00.07; 6.8 % - on specialty 12.00.04; 5 % - on specialty 12.00.08; 3.6 % - on specialty 12.00.09; 2.2 % - on specialty 12.00.01; 1.8 % - on specialty 12.00.11; 0.4 % - on specialty 12.00.02; 0.4 % - on specialty 12.00.05; 0.4 % - on specialty 12.00.12. Among the dissertation research in the economic field of intellectual property rights, the work on specialty 08.00.04 was the most defended - 32.7 %; respectively, on specialty 08.00.01 - 21.8 %; on specialty 08.00.03 - 12.8 %; on specialty 08.00.02 - 7.3 %; on specialty 08.00.09 - 7.3 %; on specialty 08.01.01 - 5.5 %; on specialty 08.00.07 - 3.6 %; on specialty 08.00.08 - 3.6 %; on specialty 08.05.01 - 3.6 %; on specialty 21.04.01 - 1.8 %.

Keywords: intellectual property right; bibliometry; document flow; library.

ВСТУП

В інформаційному суспільстві акценти все більше переміщуються з виробництва у сферу інтелектуальної, творчої діяльності. Інформатизація суспільства передбачає правомірність використання інтелектуальних надбань людства. Забезпечення належної охорони прав інтелектуальної власності є однією з найважливіших умов успішного розвитку інформаційного суспільства.

В теперішніх умовах знання стають основним джерелом багатства націй. Сучасний світ переживає фундаментальні й динамічні зміни, пов'язані з бурхливим розвитком новітніх інформаційних технологій. В економіках розвинених держав всесвіту з кожним роком збільшується питома вага галузей виробництва інтелектуальних продуктів. Розвиток будь-якої сфери діяльності людини – науки, культури, промисловості, сільського господарства – є результатами творчої діяльності людини, а відтак, може виступати об'єктами права інтелектуальної власності. Інтелект, знання і

творчий потенціал людини в умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу в модерному світі набувають все більшого значення.

Аналіз останніх публікацій показує, що питаннями права інтелектуальної власності займається велика кількість дослідників з різних галузей знань. Тільки в 2018 році було захищено 23 дисертації з проблем інтелектуальної власності, серед яких: на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук була захищена робота Іващенко В. А. [1] «Закономірності та тенденції розвитку законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні (XIX – поч. XXI ст.» та Булат Є. А. «Проблеми удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в процесі інтеграції України в Європейський дослідницький простір» (2018) [2]; на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, робота Литвинчук І. Л. «Управління інтелектуальною власністю в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки» [3].

Мета статті полягає у визначенні стану дисертаційних досліджень з питань інтелектуальної власності, які проводились в Україні, починаючи з часу здобуття незалежності України по 2018 рік.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним із джерел висвітлення стану вивчення проблеми, здобуття результатів досліджень, надання висновків та рекомендацій, виступають дисертаційні дослідження. Серед завдань, що стоять перед дисертантами, можна визначити, це: інформування суспільства про виконане ними дослідження та введення

отриманих результатів у сферу соціальної комунікації.

Одною з актуальних тематик для проведення дисертаційних досліджень виступають питання з права інтелектуальної власності. Нами вже проводився аналіз дисертаційних досліджень з цієї проблематики [4, 5]. Але, наша попередня розвідка не передбачала проведення бібліометричного аналізу дисертаційних досліджень з вказаної тематики по різних галузям знань. Візуально простежити за динамікою дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, що проводились в Україні можна за допомогою рисунку 1.

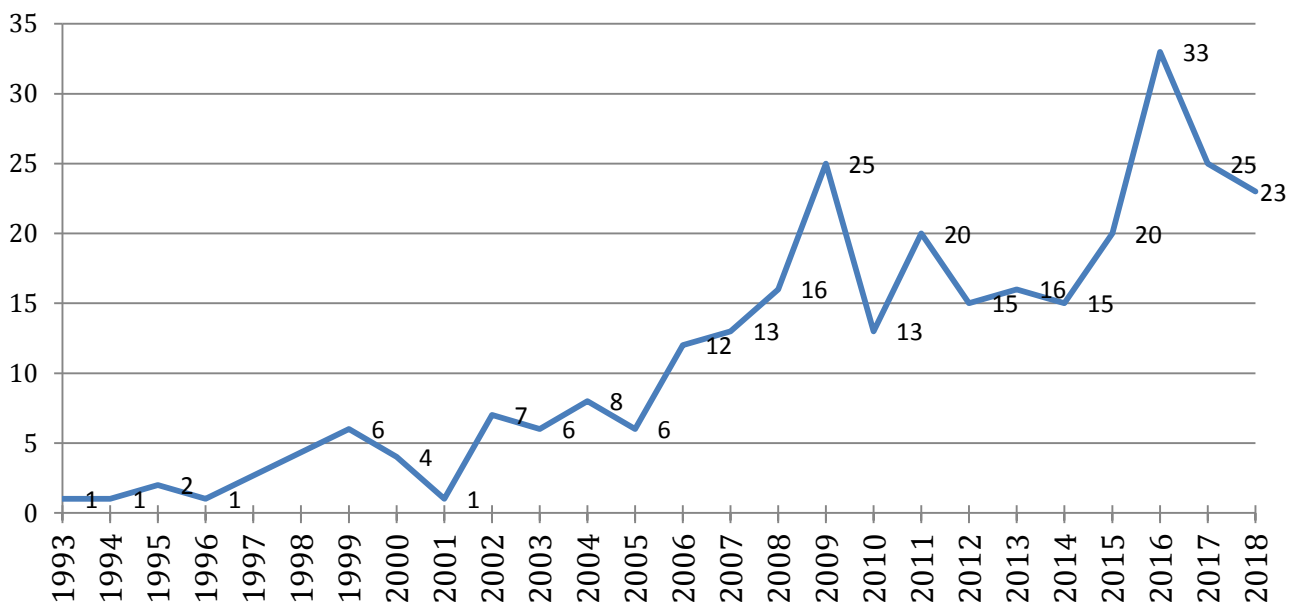

Рисунок 1 – Кількість захищених дисертацій з права інтелектуальної власності в Україні у 1993–2018 рр.

Пошук документів відбувався шляхом перегляду Літописів авторефератів дисертацій, дослідження електронного та традиційного каталогів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Головний принцип відбору полягав у виявленні ключових слів в назвах робіт, а також у вивченні первинних документів, якщо виникала в цьому потреба. Необхідно звернути увагу, що не існує чіткої класифікації об'єктів інтелектуальної власності ні в законодавстві, що регулює охорону права інтелектуальної власності, ні в науці. Переважно, об'єкти інтелектуальної власності поділяються на такі основні групи: 1) авторське право та суміжні права, 2) пате-

нтне право, 3) інститут правових засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, їх товарів та послуг, 4) нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності.

Відправною точкою нашого аналізу можна вважати момент прийняття закону України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. (Закон втратив чинність на підставі Закону № 997-V від 27.04.2007), який містив розділ VI «Право інтелектуальної власності» та складався з трьох статей: ст. 40 «Суб'єкти права інтелектуальної власності», ст. 41 «Об'єкти права інтелектуальної власності», ст. 42 «Законодавство Української РСР про інтелектуальну власність». У ч. 2 ст. 13 закону України «Про вла-

сність» закріплювалось, що об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури, мистецтва, відкриття, винаходи, промислові зразки та інші результати інтелектуальної праці. Частиною 1 ст. 4 закону України «Про власність» передбачалось, що власник на свій розсуд володіє, користується і розпоряджається належним йому майном. На сьогодні, в ст. 41 Конституції України проголошено, що кожен має право володіти, користу-

ватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності.

Всього, протягом періоду, що нами досліджувалось, було виявлено 289 дисертацій з проблем інтелектуальної власності, серед яких 223 дисертації припадає на юридичні науки, 55 – на економічні науки та 11 досліджень на інші наукові спеціальності (таблиця 1).

Таблиця 1 – Кількість дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, які захищені в Україні у 1993–2018 рр., по наукових спеціальностях

Роки	Всього	Наукові спеціальності											
		Юридичні	Економічні	Інші									
				всього	з них								
					05.13.06	05.13.22	09.00.03	10.01.08	13.00.06	21.05.01	25.00.01	25.0002	27.00.03
1993	1	1											
1994	1	1											
1995	2	2											
1996	1		1										
1999	6	5	1										
2000	4	4											
2001	1	1											
2002	7	6	1										
2003	6	5		1	1								
2004	8	7		1				1					
2005	6	5	1										
2006	12	9	1	2				1			1		
2007	13	10	2	1		1							
2008	16	12	4										
2009	25	18	7										
2010	13	11	2										
2011	20	14	6										
2012	15	7	7	1								1	
2013	16	12	4										
2014	15	14	1										
2015	20	19		1			1						
2016	33	21	8	4					1	1		1	1
2017	25	21	4										
2018	23	18	5										
Всього	289	223	55	11	1	1	1	2	1	1	1	2	1

Перше дисертаційне дослідження за вказаною тематикою на території сучасної України було захищено в 1993 році за юридичною спеціальністю, по економічним наукам, перша дисертація була захищена в 1996 році. Зведені показники в табл. 1 дозволяють з'ясувати, що найбільша кількість захищених дисертацій припадає на 2016 рік – 33 дисер-

тації, серед яких 21 дослідження проводилось по юридичним наукам, 8 – по економічним, 4 – за іншими спеціальностями.

Необхідно нагадати, що в 1993 році Верховною Радою України було прийнято низку законів направлених на регулювання суспільних відносин в сфері права інтелектуальної власності. Зокрема, були прийняті закони

України: «Про авторське право і суміжні права» (від 23 грудня 1993 р.; діє в редакції Закону України від 11 липня 2001р.); «Про охорону прав на сорти рослин» (від 21 квітня 1993 р.); «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (від 15 грудня 1993 р., в редакції Закону № 1771-III від 1 червня 2000 р.); «Про насіння» (від 15 грудня 1993 р.); «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (від 15 грудня 1993 р.); «Про охорону прав на промислові зразки» (від 15 грудня 1993 р.); «Про племінну справу у тваринництві» (від 15 грудня 1993 р.). Вказані закони послужили відправною точкою для подальших наукових досліджень, присвячених проблемам інтелектуальної власності.

Цілком природним є те, що найбільша питома вага дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності проводилась за юридичними науками. Адже в першу чергу «право інтелектуальної власності», «класифікація об'єктів права інтелектуальної власності», «захист права інтелектуальної власності», «охорона об'єктів права інтелектуальної власності», це юридичні категорії. На рисунку 2 спостерігаємо, що питома вага дисертаційних досліджень по юридичним наукам складає 77 % (223 дисертації), по економічним – 19 % (55 дисертацій), по іншим наукам – 4 % (11 дисертацій).

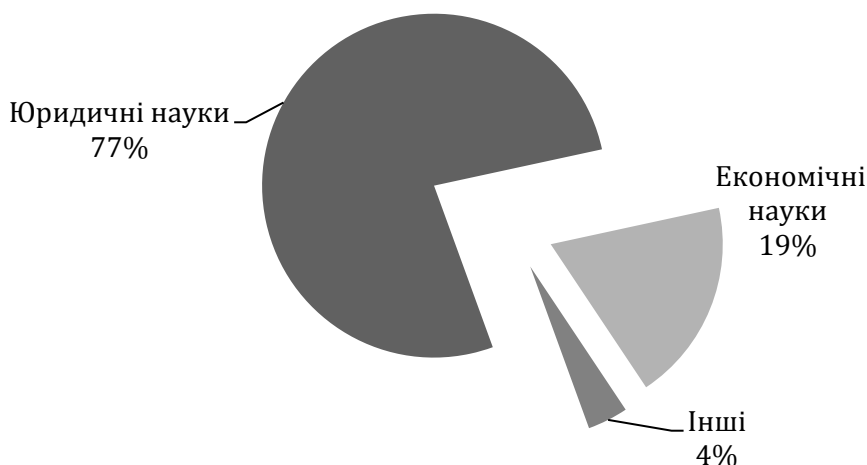

Рисунок 2 – Структура дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, які захищені в Україні у 1993–2018 рр., по наукових спеціальностях

Крім юридичних та економічних спеціальностей, з табл. 1 видно, що захист відбувався вченими за такими напрямками: Отрішко О. В. «Автоматизовані системи обліку і контролю використання інтелектуальної власності» (канд. техн. наук: 05.13.06, 2003); Крахмальова Т. І. «Моделі та методи управління інтелектуальною власністю у проектах створення авіаційної техніки» (канд. техн. наук: 05.13.22, 2007); Сташкевич О. О. «Інтелектуальна цивілізація: соціально-філософський аналіз» (канд. філос. наук: 09.00.03, 2015); Афанасьєва К. О. «Авторське право в контексті діяльності засобів масової інформації України» (канд. філол. наук: 10.01.08, 2004), Германова О. Г. «Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі» (канд. філол. наук: 10.01.08, 2006); Ісаєнко О. В. «Управління правовим захистом

результатів інтелектуальної діяльності науково-педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти» (канд. пед. наук: 13.00.06 2016); Гумінський Р. В. «Методи і засоби виявлення інформаційних загроз віртуальних спільнот в інтернет середовищі соціальних мереж» (канд. техн. наук: 21.05.01, 2016); Кіреєва О. Б. «Державне управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні: теоретико-методологічний аспект» (канд. наук з держ. упр.: 25.00.01, 2006); Ромат Т. Є. «Механізми державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні» (канд. наук з держ. упр.: 25.00.02, 2012); Обуховська Т. І. «Державні механізми забезпечення захисту персональних даних в Україні» (канд. наук з держ. упр.: 25.00.02, 2016); Макаренко П. Д. «Бібліотека як складова інформаційної інфраструктури системи інтелекту-

альної власності України» (канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03, 2016).

Визначити кількість дисертаційних досліджень по різних галузях знань, не враховуючи при цьому юридичні та економічні спеціальності, можемо за допомогою рисунку 3. Зведені дані свідчать, що серед 11 дисертацій, на здобуття наукових ступенів, захист відбу-

вався за такими спеціальностями: кандидат наук з державного управління, захищено 3 роботи; кандидат наук із соціальних комунікацій, відповідно – 1; кандидат педагогічних наук – 1; кандидат технічних наук – 3; кандидат філологічних наук – 2; кандидат філософських наук – 1.

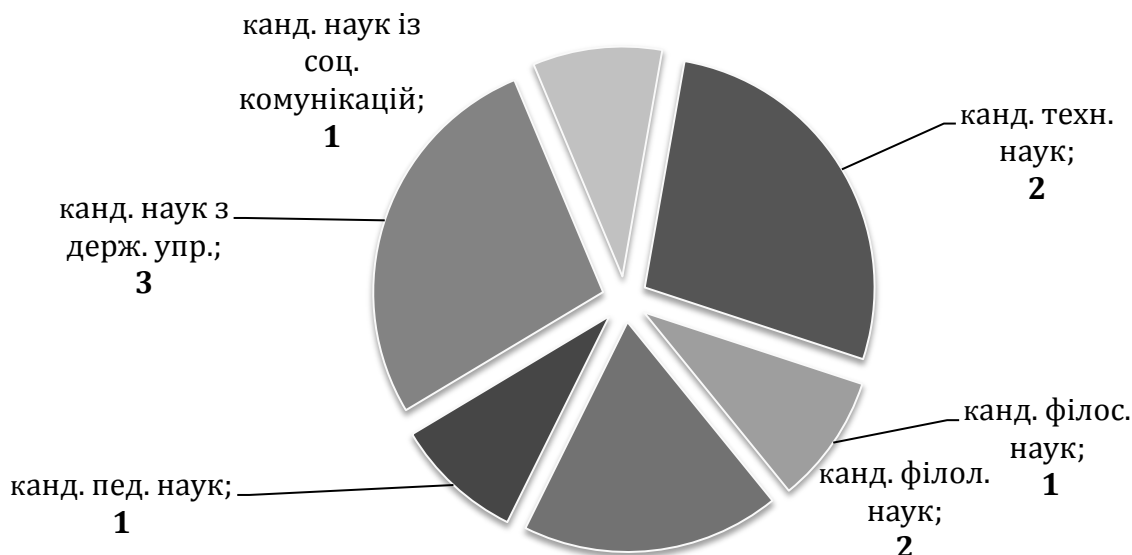

Рисунок 3 – Структура дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, які захищені в Україні у 1993–2018 рр. по різних галузях знань, крім юридичних та економічних спеціальностей (кількість дисертацій)

По юридичним наукам було захищено 223 дисертації (таблиця 2). Захист дисертаційних досліджень здійснювався майже за всіма спеціальностями юридичних наук, а саме: 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень; 12.00.02 – Конституційне право; муніципальне право; 12.00.03 – Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право; 12.00.04 – Господарське право, господарсько-процесуальне право; 12.00.05 – Трудове право; право соціального забезпечення; 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; 12.00.08 – Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право; 12.00.09 – Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність; 12.00.11 – Міжнародне право; 12.00.12 – Філософія права.

У таблиці 2 відображена динаміка захисту дисертаційних досліджень по правовим наукам за спеціальностями. Дані таблиці свідчать, що

в Україні захисти дисертацій з права інтелектуальної починаються з 1993 року. Перше дисертаційне дослідження було захищено Підпригорою О. О. на тему «Державне управління винахідницькою діяльністю» на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.02 – державне право і управління; адміністративне право; фінансове право в Київському економічному університеті (в дисертації досліджувались питання державного управління у сфері винахідництва, що на сьогодні охоплюється спеціальністю 12.00.07, тому в табл. 2, показник зазначено в колонці 12.00.07). В 1994 році за юридичними спеціальностями було захищено 1 дисертацію, у 1995 відповідно 2, починаючи з 1999 року – 5, 2000 – 4, 2001 – 1, 2002 – 6, 2003 – 5, 2004 – 7, 2005 – 5, 2006 – 9, 2007 – 10, 2008 – 12, 2009 – 18, 2010 – 11, 2011 – 14, 2012 – 7, 2013 – 12, 2014 – 14, 2015 – 19, 2016 – 21, 2017 – 21, 2018 – 18. Найбільша кількість захищених робіт юридичного спрямування припадає на 2016 та 2017 роки – по 21 дисертації.

Таблиця 2 – Кількість дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, які захищені в Україні по юридичним наукам у 1993–2018 рр.

Роки	Наукові спеціальності										
	Всього	12.00.01	12.00.02	12.00.03	12.00.04	12.00.05	12.00.07	12.00.08	12.00.09	12.00.11	12.00.12
1993	1						1				
1994	1			1							
1995	2		1	1							
1999	5			5							
2000	4			2	2						
2001	1			1							
2002	6			5			1				
2003	5			4			1				
2004	7			5			1	1			
2005	5			4					1		
2006	9			6			3				
2007	10			7			1		2		
2008	12			8	1		1	2			
2009	18	2		7	2		4		3		
2010	11			7	1		1		1	1	
2011	14			9	1		3	1			
2012	7	1		3	1		1		1		
2013	12			8			4				
2014	14			11	2		1				
2015	19			11			7	1			
2016	21	1		7	1		9	1		2	
2017	21			12	1	1	4	2		1	
2018	18	1		9	4			3			1
Всього	223	5	1	133	16	1	43	11	8	4	1

На рисунку 4 спостерігаємо співвідношення дисертаційних досліджень юридичного напрямку в залежності від наукових спеціальностей. Так, серед юридичних спеціальностей, найбільше дисертацій було захищено за спеціальністю 12.00.03 – 133 дослідження, що складає 60 % серед всіх юридичних спеціальностей. Таке співвідношення можна пояснити тим, що право інтелектуальної власності виступає підгалуззю цивільного права та регулюється книгою четвертою Цивільного кодексу України (ЦК України) «Право інтелектуальної власності». Крім того, більшість цивілістів, відносини інтелектуальної власності виділяють навіть в окремий елемент предмету цивільного права [6]. За спеціальністю 12.00.07 було захищено 43 дисертації з питань права інтелектуальної власності, що складає 19 %. Управління в сфері права інтелектуальної власності, захист суб'єктів інтелектуальної діяльності здійснюється, в першу чергу, за допомогою адміністративно-

правових методів, про що свідчить «друге» місце в дисертаційних дослідженнях, присвячених проблемам права інтелектуальної власності. За спеціальністю 12.00.04 захищено 6,8 % (16 дисертацій); за спеціальністю 12.00.08 – 5,0 % (11 дисертацій); за спеціальністю 12.00.09 – 3,6 % (8 дисертацій); за спеціальністю 12.00.01 – 2,2 % (5 дисертацій); за спеціальністю 12.00.11 – 1,8 % (4 дисертації); за спеціальністю 12.00.02 – 0,4 % (1 дисертація); за спеціальністю 12.00.05 – 0,4 % (1 дисертація); за спеціальністю 12.00.12 – 0,4 % (1 дисертація).

За економічним напрямом захист відбувався за такими науковими спеціальностями: 08.00.01 – Економічна теорія та історія економічної думки; 08.00.02 – Світове господарство і міжнародні економічні відносини; 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством; 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); 08.00.07 – Демогра-

фія, економіка праці, соціальна економіка і політика; 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит економічні; 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної дія-

льності); 08.01.01 – Економічна теорія; 08.05.01 – Світове господарство і міжнародні відносини; 21.04.01 – Економічна безпека держави.

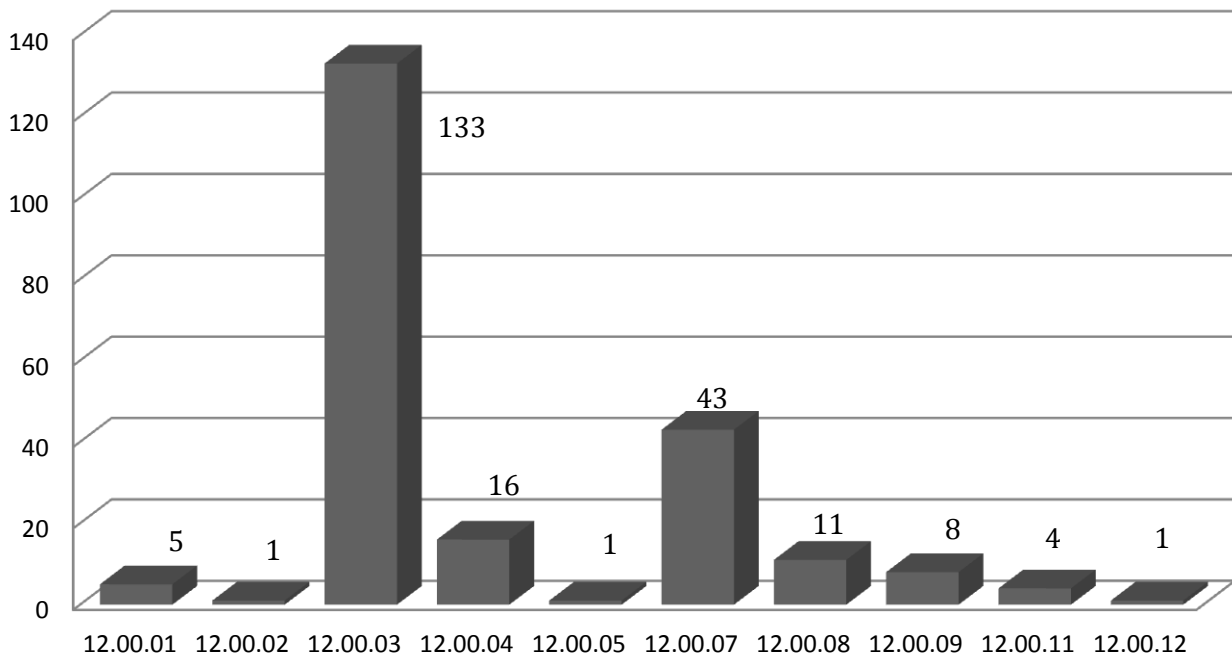

Рисунок 4 – Кількість дисертаційних досліджень юридичного напрямку з права інтелектуальної власності, захищені в Україні в 1993–2018 рр., в залежності від наукових спеціальностей

Зведені результати в таблиці 3 засвідчують, що за економічними спеціальностями дисер-

таційні дослідження захищались, поринаючи з 1996 року.

Таблиця 3 – Кількість дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, захищені в Україні по економічним наукам у 1993–2018 рр.

Роки	Наукові спеціальності										
	Всього	08.00.01	08.00.02	08.00.03	08.00.04	08.00.07	08.00.08	08.00.09	08.01.01	08.05.01	21.04.01
1996	1								1		
1999	1								1		
2002	1								1		
2005	1									1	
2006	1									1	
2007	2	2									
2008	4	2					1	1			
2009	7	3			4						
2010	2	1			1						
2011	6	2	1	2							1
2012	7	1			4	2					
2013	4			1	2			1			
2014	1	1									
2016	8		2	1	5						
2017	4		1		2		1				
2018	5			3				2			
Всього	55	12	4	7	18	2	2	4	3	2	1

В 1996 році була захищена 1 дисертація; в 1999 – 1; 2002 – 1; 2005 – 1; 2006 – 1; 2007 – 2; 2008 – 4; 2009 – 7; 2010 – 2; 2011 – 6; 2012 – 7; 2013 – 4; 2014 – 1; 2016 – 8; 2017 – 4; 2018 – 5. Відповідно у 1997, 1998, 2000, 2001, 2003, 2004, 2015 роках, за економічним спрямуванням, захист не відбувався. Найбільша кількість захищених робіт припадає на 2016 рік –

8 дисертацій, та 2009, 2012 роки – по 7 дисертацій.

На рисунку 5 можемо розкрити питому вагу дисертаційних досліджень економічного напрямку з права інтелектуальної власності в залежності від наукових спеціальностей.

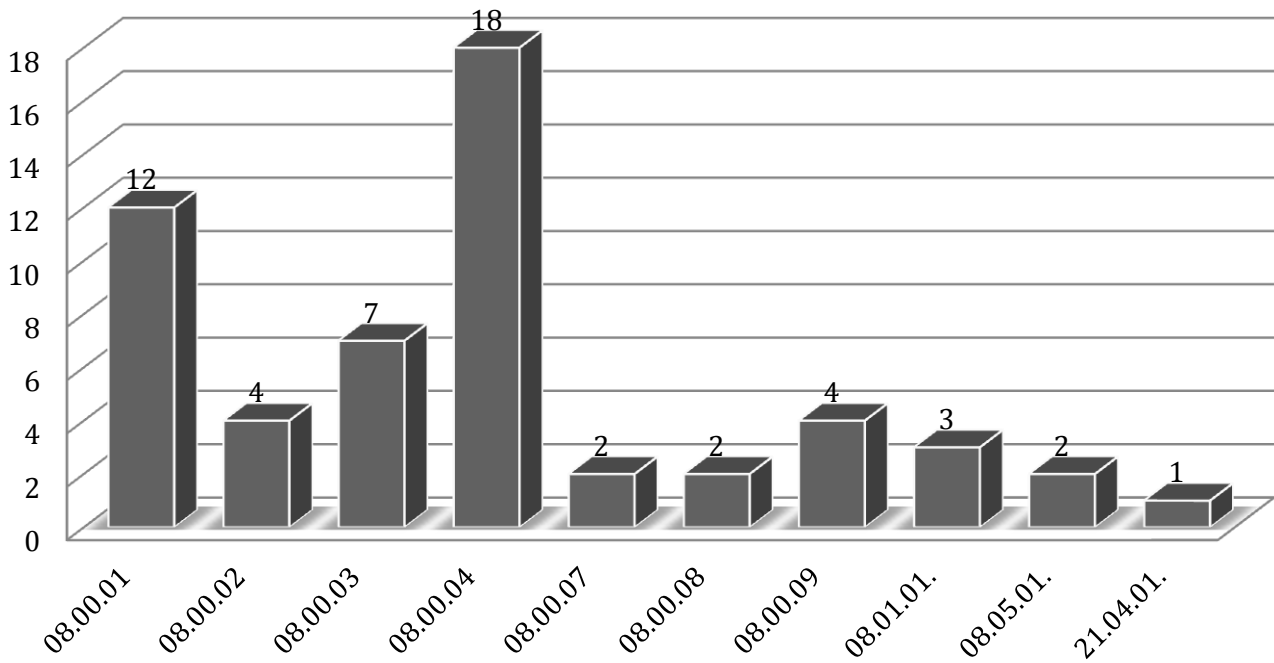

Рисунок 5 – Кількість дисертаційних досліджень економічного напрямку з права інтелектуальної власності, які захищені в Україні в 1993–2018 рр., в залежності від наукових спеціальностей

Найбільше було захищено робіт з спеціальності 08.00.04 – 18 дисертацій (32,7 % серед всіх робіт економічного напрямку); потім, відповідно, з спеціальності 08.00.01 – 12 (21,8 %); 08.00.03 – 7 (12,8 %); 08.00.02 – 4 (7,3 %); 08.00.09 – 4 (7,3 %); 08.01.01 – 3 (5,5 %); 08.00.07 – 2 (3,6 %); 08.00.08 – 2 (3,6 %); 08.05.01 – 2 (3,6 %); 21.04.01 – 1 (1,8 %).

Серед загальної кількості дисертаційних досліджень, необхідно виділити дисертації на здобуття наукового ступеня «доктор наук» (рисунок 6). Протягом періоду, який досліджується, за юридичними спеціальностями було захищено 15 дисертацій, за економічними, відповідно – 3.

На здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01, 12.00.03 була захищена робота Іващенко В.А. «Закономірності та тенденції розвитку законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні (XIX – поч. XXI ст. (2018))» [1]; за спеці-

альністю 12.00.03 захистили дисертації: Підпригора О.О. «Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України» (1999) [7]; Мельник О.М. «Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні» (2004) [8]; Шишка Р.Б. «Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України» (2004) [9]; Басай О.В. «Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії)» (2015) [10]; Ульянова Г.О. «Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату» (2015) [11]; Кодинець А.О. «Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: методологія, теорія, практика» (2017) [12]; Кулініч О.О. «Теоретичні проблеми реалізації та захисту права фізичної особи на власне зображення» (2017) [13]; Михайлюк Г.О. «Модернізація цивільно-правового регулювання комерційних позначень в Європейському Со-

юзі та Україні» (2017) [14]; Штефан О. О. «Цивільний процесуальний порядок захисту суб'єктивного авторського права» (2017) [15]; Булат Є. А. «Проблеми удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в процесі інтеграції України в Європейський дослідницький простір» (2018) [2]; за спеціальністю 12.00.04 – Атаманова Ю. Є. «Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері» (2009) [16]; Потоцький М. Ю. «Господарсько-правова охорона ін-

телектуальної власності в Україні» (2014) [17]; за спеціальністю 12.00.05 – Вахонєва Т. М. «Теоретичні та практичні засади реалізації прав на результати інтелектуальної (творчої) праці в трудових правовідносинах» (2017) [18]; за спеціальністю 12.00.08 – Харченко В. Б. «Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством» (2011) [19].

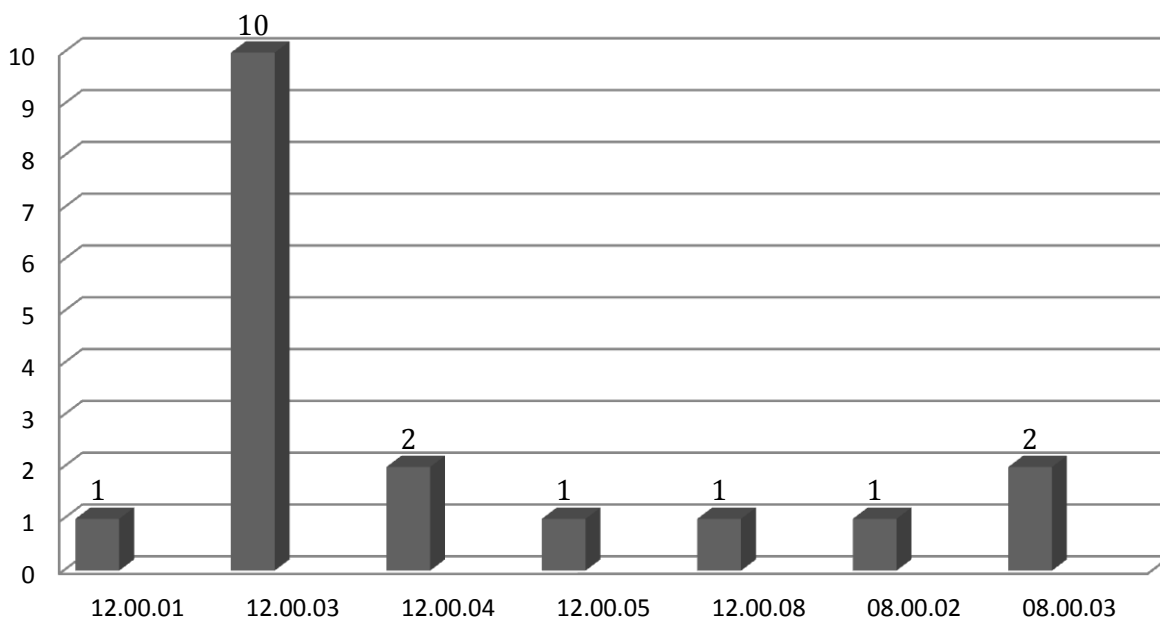

Рисунок 6 – Кількість дисертаційних досліджень з права інтелектуальної власності, які подано на здобуття наукового ступеня доктора наук в Україні в 1993–2018 рр.

Дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук були захищені за спеціальністю 08.00.02 – Ільницький Д. О. «Глобальна конкуренція в науково-освітньому просторі: інтелектуально-ресурсний вимір» (2016) [20]; а також за спеціальністю 08.00.03 – Литвинчук І. Л. «Управління інтелектуальною власністю в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки» (2018) [3] і Ревак І. О. «Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України» (за двома спеціальностями 08.00.03; 21.04.01) (2016) [21]. На здобуття наукового ступеня доктор економічних наук, по одному захисту відбулось в таких наукових установах: Державний заклад вищої освіти «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Житомир-

ський національний агроєкологічний університет, Львівський національний університет ім. Івана Франка.

Дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня доктор юридичних наук з проблем права інтелектуальної власності було захищено в таких наукових установах (див. рисунок 7): Національний університет «Одеська юридична академія» – 4 дисертації; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка – 3; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого – 2; Національний університет внутрішніх справ, Харків – 2; НДІ приватного права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака (Київ) – 2; Приватний заклад вищої освіти «Університет Короля Данила» (Івано-Франківськ) – 1; Міжрегіональна академія управління персоналом (Київ) – 1.

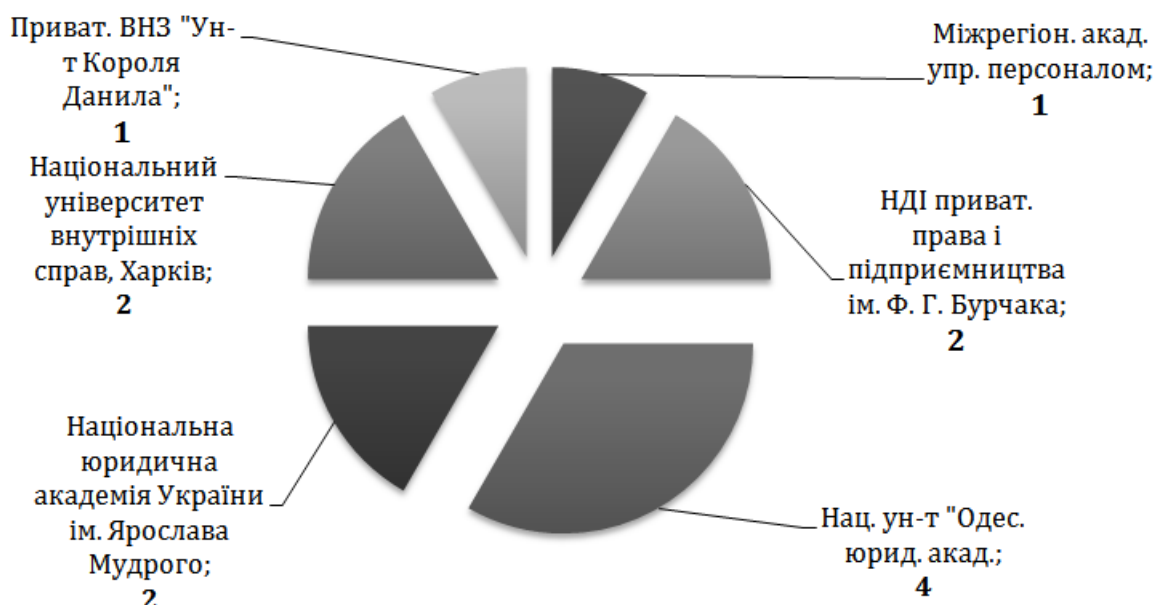

Рисунок 7 – Наукові установи, в яких відбувався захист дисертацій з права інтелектуальної власності на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук в Україні в 1993–2018 рр.

На рисунку 8 відображено співвідношення дисертаційних досліджень по науковим спе-

ціальностям на здобуття наукового ступеня «кандидат наук» та «доктор наук».

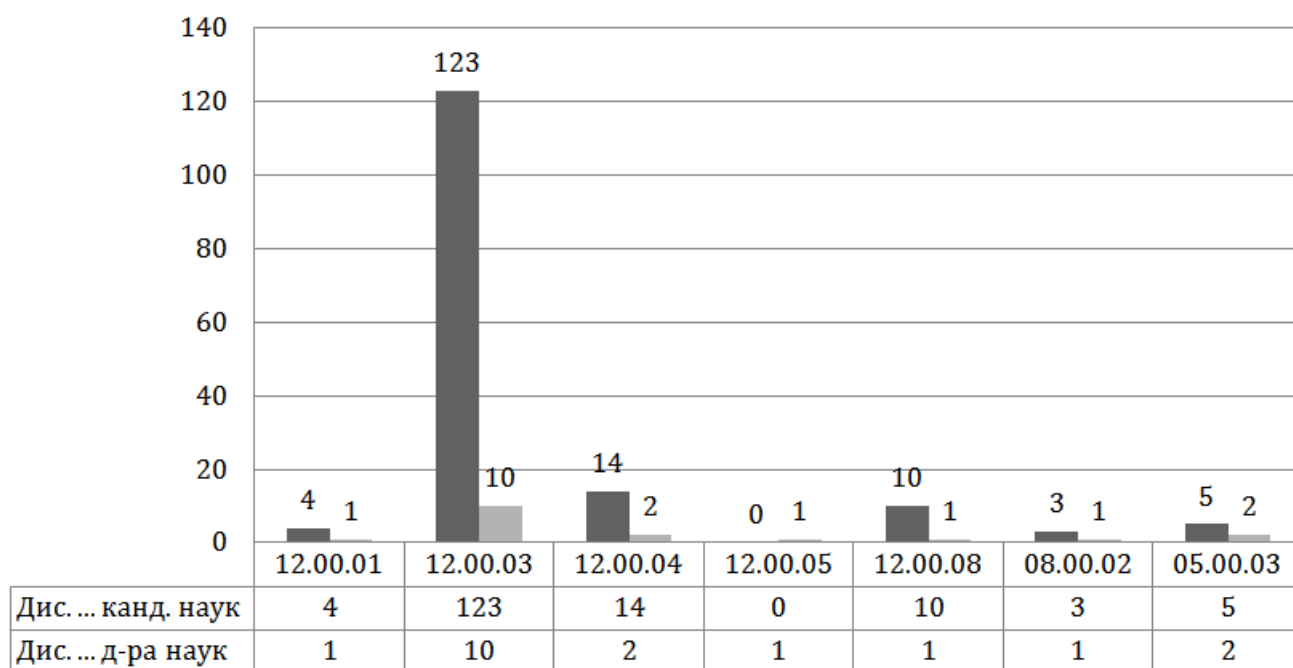

Рисунок 8 – Співвідношення дисертацій з права інтелектуальної власності, які подано на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора наук в Україні в 1993–2018 рр.

Своєрідний «рейтинг» наукових установ по кількості захищених дисертаційних робіт належить від наукових спеціальностей.

За спеціальністю 12.00.03 найбільше захистів відбувалось в таких наукових установах (ри-

сунок 9): Інститут держави і права імені В. М. Корецького (Київ) – 24 захисти; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка – 24; Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого (м. Харків) – 13; Національний університет «Одеська юри-

дична академія» та НДІ приватного права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака (м. Київ) – по 12; Харківський національний університет внутрішніх справ – 11; Національна академія прокуратури України (м. Київ) – 8; Національна академія внутрішніх справ (Київ), Ун-т

права ім. короля Данила Галицького (м. Івано-Франківськ), Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна – по 3; Інститут законодавства Верховної Ради України (Київ) – 2; інші наукові установи (по 1-му захисту) – 18.

Рисунок 9 – Наукові установи, в яких захищались дисертації з права інтелектуальної власності за спеціальністю 12.00.03 в Україні в 1993–2018 рр.

За спеціальністю 12.00.07 захист дисертаційних досліджень з проблем права інтелектуальної власності відбувався таким чином (рисунки 10): Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ) – 6; Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпінь) – 5; Національний авіаційний університет (м. Київ) – 4; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» (м. Київ) – 4; Запорізький національний університет – 3; Національний університет внутрішніх справ (м. Харків) – 2; Державний НДІ Міністерства внутрішніх справ України (м. Київ) – 2; інші – 17. В інших наукових установах захищено по одній роботі вказаної тематики, серед яких: Сумський державний університет; НДІ інформатики і права Національної академії правових наук України (м. Київ); Національний

юридичний університет ім. Ярослава Мудрого (м. Харків); Національний університет «Львівська політехніка»; Національний авіаційний університет (м. Київ); Національна академія внутрішніх справ (м. Київ); Інститут законодавства Верховної Ради України Інститут держави і права ім. В. М. Корецького (м. Київ); Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та інші.

За спеціальністю 12.00.04 серед 16 дисертацій з права інтелектуальної власності, найбільше захистів відбувалось в Міжрегіональній академії управління персоналом – 5 захистів; Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка – 4; Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого (Харків) – 2; в інших 5-ти закладах було по 1-му захисту. За спеціальністю 12.00.08 захист дисертаційних досліджень з кримінально-

правових проблем права інтелектуальної власності переважно відбувався в закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України, серед яких: Національний університет внутрішніх справ (м. Харків) та Національна академія внутрішніх справ (м.

Київ) по 2 роботи; в інших закладах – по 1-й роботі. За спеціальністю 12.00.09 по 2 захисти було в Національній академії внутрішніх справ (м. Київ) та Академії адвокатури України (м. Київ).

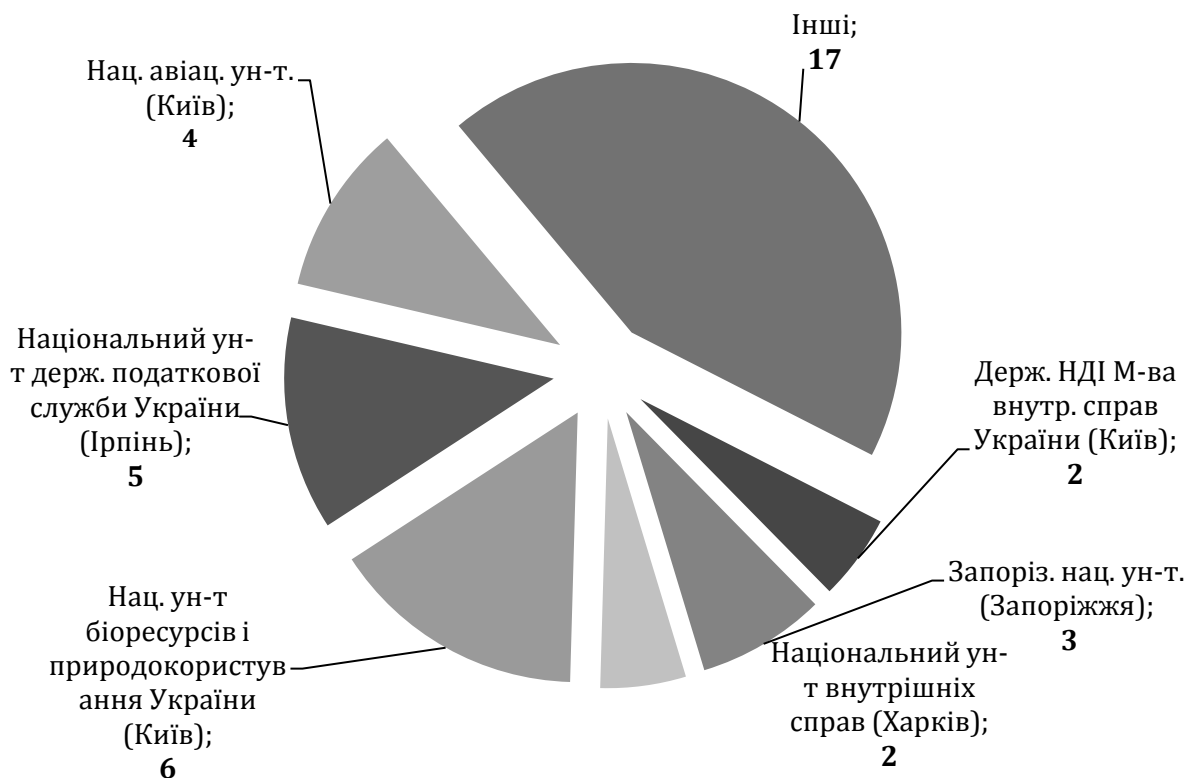

Рисунок 10 – Наукові установи, в яких захищались дисертації з права інтелектуальної власності за спеціальністю 12.00.07 в Україні в 1993–2018 рр.

За економічним спрямуванням, найбільше дисертаційних досліджень було захищено за спеціальністю 08.00.01 – 18 дисертацій, серед яких по 2 роботи було захищено в таких установах як: Національний університет «Львівська політехніка»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Національний авіаційний університет, в інших закладах – по 1-й роботі; за спеціальністю 08.00.01 – 12 дисертацій, серед яких, у Державному закладі вищої освіти «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана» було захищено 6 робіт.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження свідчать, що проблеми правовідносин у сфері інтелектуальної

власності знаходяться в центрі уваги науковців різних галузей знань. Викладені дані дозволили виявити динаміку захищених дисертацій в залежності від наукових спеціальностей в сфері інтелектуальної власності, що може послужити орієнтиром для майбутніх наукових досліджень. Складність і багатогранність інтелектуальної діяльності, специфіка її результатів, висувають питання, які потребують подальших наукових досліджень, законодавчих розробок і створення механізмів їх практичної реалізації. На національному рівні в сучасних умовах ефективно вирішення питань права інтелектуальної власності залежить від ступеня розвитку науки та інтелектуального потенціалу суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

1. Ivashhenko, V. (2018). *Zakonomirnosti ta tendentsii rozvytku zakonodavstva u sferi intelektualnoi vlasnosti v Ukraini (XIX - poch. XXI st.)* [Conformities to law and progress of legislation trends are in the field of intellectual property in Ukraine (XIX is beginning of the XXI item)] (Doctoral thesis), King Danylo University. Ivano-Frankivsk (in Ukrainian)
[Іващенко, В. (2018). *Закономірності та тенденції розвитку законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні (XIX - поч. XXI ст.)* (Автореферат докторської дисертації), Університет Короля Данила. Івано-Франківськ].
2. Bulat, Ye. A. (2018). *Problemy udoskonalennia pravovoi okhorony rezultativ intelektualnoi diialnosti v protsesi intehtratsii Ukrainy v Yevropeyskyi doslidnytskyi prostir* [Problems of improving the legal protection of the results of intellectual activity in the process of Ukraine's integration into the European Research Area] (Doctoral thesis), Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kiev (in Ukrainian)
[Булат, Є. (2018). *Проблеми удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності в процесі інтеграції України в Європейський дослідницький простір* (Автореферат докторської дисертації), Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ].
3. Lytvynchuk, I. L. (2018). *Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu v systemi naukovo-osvitnoho zabezpechennia ahrarnoi ekonomiky* [Management of intellectual property in the system of scientific and educational provision of agrarian economics] (Doctoral thesis), Zhytomyrskiy natsionalnyi ahroekolohichnyi universytet. Zhytomyr (in Ukrainian)
[Литвинчук, І. (2018). *Управління інтелектуальною власністю в системі науково-освітнього забезпечення аграрної економіки* (Автореферат докторської дисертації), Житомирський національний агроекологічний університет. Житомир].
4. Ivanova, M. (2016). *Ohliad suchasnykh dysertatsiinykh doslidzhen z avtorskoho ta sumizhnoho prava v Ukraini (na osnovi analizu fondiv NBUV)* [Review of the Recent Dissertation Researches on Copyright and Related Rights in Ukraine (Vernadsky National Library of Funds)]. *Scientific works of national library of Ukraine the name of V. I. Vernadskyi*, 43, 199–220 (in Ukrainian)
[Іванова, М. (2016). *Огляд сучасних дисертаційних досліджень з авторського та суміжного права в Україні (на основі аналізу фондів НБУВ). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 43, 199–220]
5. Ivanova, M. (2017). The Protection of Intellectual Property Rights in Ukraine in Modern Dissertation Researches [Protection of intellectual property rights in Ukraine in modern dissertation research]. *Scientific works of national library of Ukraine the name of V. I. Vernadskyi*, 46, 107–137. doi: [10.15407/np.46.107](https://doi.org/10.15407/np.46.107) (in Ukrainian)
[Іванова, М. (2017). *Охорона прав інтелектуальної власності в Україні в сучасних дисертаційних дослідженнях. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 46, 107-137. doi: [10.15407/np.46.107](https://doi.org/10.15407/np.46.107)].
6. Ivanova, M. (2017). "Pravo intelektualnoi vlasnosti" yak vazhlyva katehoriia v diialnosti suchasnykh bibliotek ["Intellectual property right" as an important category in the activity of modern libraries]. *Bulletin of the Book Chamber*, 10, 18–23 (in Ukrainian)
[Іванова, М. (2017). «Право інтелектуальної власності» як важлива категорія в діяльності сучасних бібліотек. *Вісник Книжкової палати*, 10, 18–23].
7. Pidoprgora, O. (1999). *Problemi pravovogo reguluvannya intelektual'noi vlasnosti za zakonodavstvom Ukraini* [Problems of legal reguluvannya intelektualnoi vlasnosti for zakonodavstvom Ukraine] (Doctoral thesis), Yaroslav Mudryi National Law University. Kharkov (in Ukrainian)
[Підопригора, О. (1999). *Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України* (Автореферат докторської дисертації), Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків].

8. Melnik, O. (2004). *Civilno-pravova ohorona intelektual'noi vlasnosti v Ukraïni* [Civil protection of intellectual property in Ukraine] (Doctoral thesis), Natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kharkov (in Ukrainian)
[Мельник, О. (2004). *Цивільно-правова охорона інтелектуальної власності в Україні* (Автореферат докторської дисертації), Національний університет внутрішніх справ. Харків].
9. Shishka, R. (2004). *Okhorona prav subiektiv intelektualnoi vlasnosti u tsyvilnomu pravi Ukrainy* [Protecting the rights of intellectual property in civil law Ukraine] (Doctoral thesis), Odeska natsionalna yurydychna akademiia. Odessa (in Ukrainian)
[Шишка, Р. (2004). *Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України* (Автореферат докторської дисертації), Одеська національна юридична академія. Одеса].
10. Basai, O. (2015). *Pidstavy vynyknennia tsyvilnykh prav ta oboviazkiv u sferi intelektualnoi vlasnosti (problemy teorii)* [Grounds of civil rights and obligations in the field of intellectual property (problems of theory)] (Doctoral thesis), Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia". Odessa (in Ukrainian)
[Басай, О. (2015). *Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії)* (Автореферат докторської дисертації), Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса].
11. Ulianova, H. (2015). *Metodolohichni problemy tsyvilno-pravovoho zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti vid plahiatu* [Methodological problems of civil law protection of intellectual property rights from plagiarism] (Doctoral thesis), Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia". Odessa (in Ukrainian)
[Ульянова, Г. (2015). *Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату* (Автореферат докторської дисертації), Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса].
12. Kodynecz, A. (2017). *Tsyvilno-pravove rehuliuвання zoboviazalnykh informatsiinykh vidnosyn: metodolohiia, teoriia, praktyka* [Civil regulation of binding informational relations: methodology, theory, practice] (Doctoral thesis), Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kiev (in Ukrainian)
[Кодинець, А. (2017). *Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: методологія, теорія, практика* (Автореферат докторської дисертації), Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ].
13. Kulinich, O. (2017). *Teoretychni problemy realizatsii ta zakhystu prava fizychnoi osoby na vlasne zobrazhennia* [Theoretical problems of realization and protection of the right of an individual on his own image] (Doctoral thesis), Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia". Odessa (in Ukrainian)
[Кулініч, О. (2017). *Теоретичні проблеми реалізації та захисту права фізичної особи на власне зображення* (Автореферат докторської дисертації), Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса].
14. Mykhajlyuk, G. (2017). *Modernizatsiia tsyvilno-pravovoho rehuliuвання komertsiiynykh poznachen v Yevropeiskomu Soiuzi ta Ukraini* [Modernization of the civil legal regulation of commercial designations in the European Union and Ukraine] (Doctoral thesis), Natsionalna akademiia pravnych nauk Ukrainy. Kiev (in Ukrainian)
[Михайлюк, Г. (2017). *Модернізація цивільно-правового регулювання комерційних позначень в Європейському Союзі та Україні* (Автореферат докторської дисертації), Національна академія правових наук України. Київ].
15. Shtefan, O. (2017). *Tsyvilnyi protsesualnyi poriadok zakhystu subiektyvnoho avtorskoho prava* [Civil procedural procedure for the protection of subjective copyright] (Doctoral thesis), Natsionalna akademiia pravnych nauk Ukrainy. Kiev (in Ukrainian)
[Штефан, О. (2017). *Цивільний процесуальний порядок захисту суб'єктивного авторського*

права (Автореферат докторської дисертації), Національна академія правових наук України. Київ].

16. Atamanova, Yu. (2009). *Osnovni problemy systemnoho hospodarsko-pravovoho rehulivannia vidnosyn v innovatsiinii sferi* [The main problems of the system of economic-legal regulation of relations in the innovation sphere] (Doctoral thesis), Yaroslav Mudryi National Law University. Kharkiv (in Ukrainian)
[Атаманова, Ю. (2009). *Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері* (Автореферат докторської дисертації), Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків].
17. Potoczkyj, M. (2014). *Hospodarsko-pravova okhорona intelektualnoi vlasnosti v Ukraini* [Economic and legal protection of intellectual property in Ukraine] (Doctoral thesis), Interregional Academy of Personnel Management. Kiev (in Ukrainian)
[Потоцький, М. (2014). *Господарсько-правова охорона інтелектуальної власності в Україні* (Автореферат докторської дисертації), Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ].
18. Vaxonyeva, T. (2017). *Teoretychni ta praktychni zasady realizatsii prav na rezultaty intelektualnoi (tvorchoi) pratsi v trudovykh pravovidnosynakh* [Theoretical and practical principles of realization of rights to the results of intellectual (creative) labor in labor legal relations] (Doctoral thesis), Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kiev (in Ukrainian)
[Вахонєва, Т. (2017). *Теоретичні та практичні засади реалізації прав на результати інтелектуальної (творчої) праці в трудових правовідносинах* (Автореферат докторської дисертації), Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ].
19. Xarchenko, V. (2011). *Kryminalno-pravova okhорona prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti v Ukraini: perspektyvy rozvytku ta harmonizatsii z yevropeiskym zakonodavstvom* [Criminal Law Protection of Rights to Intellectual Property Objects in Ukraine: Prospects for Development and Harmonization with European Law] (Doctoral thesis), Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kharkiv (in Ukrainian)
[Харченко, В. (2011). *Кримінально-правова охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні: перспективи розвитку та гармонізації з європейським законодавством* (Автореферат докторської дисертації), Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків].
20. Ilnyckyj, D. (2016). *Hlobalna konkurentsiia v naukovo-osvitnomu prostori: intelektualno-resursnyi vymir* [Global competition in the scientific and educational space: intellectual-resource dimension] (Doctoral thesis), Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Kiev (in Ukrainian)
[Ільницький, Д. (2016). *Глобальна конкуренція в науково-освітньому просторі: інтелектуально-ресурсний вимір* (Автореферат докторської дисертації), Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ].
21. Revak, I. (2016). *Intelektualnyi potentsial u systemi ekonomichnoi bezpeky Ukrainy* [Intellectual Potential in the System of Economic Security of Ukraine] (Doctoral thesis), Ivan Franko National University of Lviv. Lviv (in Ukrainian)
[Ревак, І. (2016). *Інтелектуальний потенціал у системі економічної безпеки України* (Автореферат докторської дисертації), Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів].